

משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

בס"ד

לכבוד

מנהלי בתי ספר ע"ס, רכזי היסטוריה ומורי יחידות ההגבר בהיסטוריה חמ"ד

שלום רב!

הנדון : הנחיות ליחידת ההערכה החלופית

בלימודי היסטוריה בחמ"ד – תשפ"א

כל בתי ספר שבהם קיימת מגמת היסטוריה, או בתי ספר שנפתחת בהם מגמה חדשה בשנה"ל תשפ"א
מתבקשים לדווח על כך במסמך הפרטים המצורף בקישור הבא. אנא הקפידו לעשות זאת עד ליום חמישי, כ"ז
בתשרי תשפ"א 14.10.2020.

במסמך שלפניכם מפורטות ההנחיות ליחידת ההערכה החלופית - סמל שאלון **29383**.

לנוחיותכם, מצורף בסוף המסמך לוח תאריכים מקוצר.

כל מורה יוכל, כבעבר, לבחור את נושא היחידה אותה הוא מלמד ביחידה, ולבחור מבין שתי דרכי הערכה:

א. תיק עבודות (תלקיט)

ב. עבודת חקר

בהוראת יחידת ההערכה החלופית יש לשלב דיון היסטוריוגרפי בנושא תפקידו של ההיסטוריון. כל הפרטים

בקישור הבא: תפקידו של ההיסטוריון.

חשוב להקפיד על רמת המטלות בתיק העבודות, כך שישקפו מיומנויות למידה שונות ויוערכו לפי מחוון מדויק.

שימו לב !

- אין יותר אפשרות לזכאות של 3 יח"ל בהיסטוריה כפי שהיה בעבר. החל משנת תשע"ו, אין אפשרות להוסיף רק את יחידה שלישית לשתי יחידות החובה. (דהיינו, בלימודי היסטוריה יש אפשרות ל-2 יח"ל או ל-5 יח"ל).

- **יש להקפיד על הזמנת שאלונים של היסטוריה חמ"ד** ולא של היסטוריה ממלכתי, כפי שהיה בעבר. סמלי השאלון של היסטוריה חמ"ד מתחילים בספרות 29 (ולא 22).

- לימודי המגמה ובפרט יחידת ההערכה החלופית יכולים להתקיים במסגרת כיתתית בלבד. אין אפשרות להגיש תלמידים בודדים ליחידות ההגבר בהיסטוריה.

- התלמידים הלומדים במגמה להיסטוריה יגישו את תיק העבודות או את עבודת החקר בתום למידה שנתית. לא תינתן אפשרות לדחות הגשת עבודה של תלמיד בודד או תלמידים אחדים לשנה שלאחר מכן.

הפיקוח על הוראת ההיסטוריה והאזרחות בחמ"ד, מינהל החינוך הדתי, משרד החינוך
רחוב דבורה הנביאה 2 ירושלים 91911

משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

- על מנת לצרף תלמיד הלומד בכיתות אגף שח"ר או חינוך מיוחד או עולים חדשים ללימודי המגמה, יש להגיש בקשה אל המפמ"ר. הצטרפות התלמיד תתאפשר רק לאחר קבלת האישור.
 - את הבקשה יש לשלוח במייל אל המדריכה המרכזת אבישג פרידמן, במייל: avishagfridman@gmail.com
 - בתום תהליך הגשת ציוני היחידה תתבצע בקרה מדגמית בבתי ספר אחדים עפ"י הודעה שתישלח ע"י הפיקוח. מפגש הבקרה מחייב את השתתפות מורה המגמה, רכז ההיסטוריה וכל תלמידי המגמה.
- בכל שאלה ניתן לפנות לאבישג פרידמן, מדריכה ארצית ליחידות ההגבר בהיסטוריה חמ"ד.

בהצלחה רבה !

בלהה גליקסברג	אבישג פרידמן
מפמ"ר היסטוריה ומפ"א אזרחות בחמ"ד	מדריכה ארצית ליחידות ההגבר בהיסטוריה בחמ"ד

משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

להלן ההנחיות ליחידת ההערכה החלופית:

א. סדנה להכנת תיק עבודות (תלקיט):

1. המורה יבחר נושא שיילמד בכיתה ויגיש תכנית לאישור הפיקוח בתחילת השנה.
יש לשלוח בקשת אישור על הנושא הנבחר לא יאוחר מיום ראשון, ל' בתשרי תשפ"א 18.10.2020.
יש לכלול בבקשה את:
 - א. הנושא המרכזי של הסדנא.
 - ב. הסיבות לבחירת הנושא.
 - ג. פירוט כל אחת מהמטלות שיכללו בתיק העבודות.
 - ד. רשימה קצרה של חומר קריאה מרכזי בנושא.את בקשת האישור יש להגיש במסמך word או pdf ולשלוח בדוא"ל בלבד אל המדריכה המרכזת, למייל avishagfridman@gmail.com.
אנא קראו לקובץ בשם לפי הפירוט הבא: שם בית הספר, שם המורה המלמד, נושא היחידה. (לדוגמא: אור תורה רמות בנות רקפת ענזי המאה העשרים)
2. גם בשנת לימודים זו, תשפ"א, על כל מורה לשלב בהוראת היחידה דיון היסטוריוגרפי בנושא תפקידו של ההיסטוריון. כל הפרטים בקישור הבא: [תפקידו של ההיסטוריון](#).
3. התלמיד יידרש להכין במשך השנה עבודות שונות, ויגיש להערכה מסכמת תיק עבודות שיכלול עבודות נבחרות. המורה יוכל לדרוש במהלך השנה יותר מעבודה אחת מכל סוג, כדי לאפשר בחירה. את העבודות יש לבנות בהתאם לרמת הכיתה. חשוב לבנות את תיק העבודות כראוי, כך שהמבט הכולל יאפשר הבנה של התהליך שעבר התלמיד, "השלם גדול מסך חלקיו".

משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דרישות תיק העבודות :

1. התיק יהיה בנוי משלושה חלקים :
 - א. פתיחה, המסבירה את היסוד המארגן של התיק.
 - ב. גוף התיק
 - ג. סיכום המציג את מסקנות התלמיד מהלמידה ומהכנת התיק.
- מטלות תיק העבודות יוגשו מודפסות, מלבד המבחן הכלול בתיק ונספחים שונים.
- חשוב להדגיש כי תיק ללא פתיחה וסיכום לא יוכל לקבל ציון מלא.
2. גוף התיק יכלול את המטלות הבאות :
 - א. עבודה אחת של ניתוח מקורות ראשוניים
 - ב. עבודה אחת של ניתוח מקורות משניים (מאמר מחקרי)
 - ג. עבודה אחת שתשלב מקור ראשוני עם מקור מחקרי
 - ד. עבודה בין-תחומית (חיבור לספרות, קולנוע, מחשבה ועוד) או עבודה יצירתית (עלון פרסום, דגם, שיר, סרטון, הדרכה בסיור ועוד)
 - ה. בחינת ידע אחת, מוגבלת בהיקפה, על החומר הנלמד.
3. המטלות בתיק העבודות ידרשו התמודדות עם שאלות מסדר חשיבה גבוה ועם מיומנות חברתית (עבודה בצוות, הצגה בפני הכיתה וכדומה). לכל מטלה תתלווה רפלקציה, שתשקף את תהליך הלמידה. הרפלקציה היא מרכיב הכרחי בתיק, והיא חייבת להיות חלק מהתיק השלם המוגש להערכה.

פירוט לגבי כל אחת מהמטלות :

- א. **עבודת ניתוח מקורות ראשוניים- מטלות אפשריות :**
 - מענה לשאלות שחיבר המורה על מקור : שאלות הבנה וחשיבה.
 - ניסוח שאלה שהמקור עונה או לא עונה עליה, חיפוש תשובה והסבר התהליך.
 - התלמיד בוחר בעצמו את המקור, מסביר את הבחירה ומנתח את המקור.
 - ניתוח הרקע למקור : מדוע נכתב? באילו נסיבות נכתב? כיצד הגיבו אליו?
 - התלמיד בוחר מושג מהמקור ומסביר אותו בהרחבה, באופן כללי ובהקשר למקור.
- ב. **עבודת ניתוח מקור משני (מאמר מחקרי)- מטלות אפשריות :**
 - מענה לשאלות שחיבר המורה על המאמר : שאלות ידע, הבנה והבעת דעה.
 - התלמיד מעמת את המקור עם חוקר אחר או עם מידע אחר שנלמד.
 - זיהוי מבנה הטיעון במחקר.
 - התלמיד בוחר בעצמו את המחקר, מסביר את הבחירה ומנתח את המאמר.

משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

- ג. עבודה משלבת של מקור ראשוני עם מקור מחקר - מטלות אפשריות:
- לענות על שאלות הבנה ועל שאלות שיחשפו קשרים בין שני המקורות.
 - התלמיד בודק בעצמו את היחס בין המקורות - במה תורם המחקר למקור ולהפך.
 - התלמיד מגלה מה במקור מוכיח את טענת המחקר או מפריך אותו.
 - התלמיד מאתר בעצמו מקור ראשוני שעליו מתבסס המחקר, ומשווה בין הנלמד מהמקור עצמו לבין המחקר.

ד. עבודה בין-תחומית (חיבור לספרות, קולנוע, מחשבה ועוד) או עבודה יצירתית (עלון פרסום, דגם, שיר, סרטון ועוד) : חובה לבנות מחוון מפורט למטלה, המביא לידי ביטוי מיומנויות למידה שונות לצד המרכיב היצירתי.

מטלות אפשריות:

- כתיבה של שיר או הכנת סרט קצר או מצגת על אחד האירועים שנלמדו, תוך הדגשת נקודות מפתח בלמידה ושאלות שעלו בכתיבה מלווה מעמיקה.
- הכנת דגם של מבנה שנלמד (אחוזה, מבצר, דגם קרב, טקס חשוב, ועוד) על בסיס הלמידה.
- הכנת כרזה מסכמת של נושא שנלמד.
- הכנת סיור למקום המתקשר לחומר הנלמד, למשל - לבית קברות מתאים, לשכונה בעיר, לאתר הנצחה, למוזיאון.
- השוואה בין יצירת אמנות (תמונה, סרט, יצירת ספרות) לבין הנושא ההיסטורי שנלמד.
- ניתוח של יצירה מתחום אחר על הנושא שנלמד.
- "מיני חקר" - ניסוח שאלת חקר וראשי פרקים לעבודת חקר המרחיבה את הנושאים שנלמדו, כולל חיפוש מקורות ראשוניים לחקר וכתיבת פרק אחד.
- ראיון עם אדם שיכול לשפוך אור נוסף על נושא שנלמד, והסקת מסקנות מן הריאיון אותו.

ה. בחינת ידע אחת, מוגבלת בהיקפה, על החומר הנלמד.

שימו לב - על הבחינה ביחידת ההערכה החלופית לשקף את רוח למידת החקר של כלל התיק. יש לשלב בה סרטונים, שאלת הבעת עמדה, שאלות ברוח לב לדעת ועוד.

משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

כללי כתיבה והגשה:

ניסוח:

- העבודה תיכתב בעברית תקנית ובכתיב מלא.
- יש לכתוב בשפה אובייקטיבית ולהימנע משפה מליצית.
- מושגים מקצועיים יפורשו בהערת שוליים בפעם הראשונה שיעשה בהם שימוש בעבודה.
- יש להיעזר במילון או באנציקלופדיה כדי למצוא פירוש למושגים או מידע על אישים. בסוף הערת השוליים כתבו הפנייה ביבליוגרפית למקור ממנו נלקח המידע.
- יש להקפיד על כתיב נכון ועל סימני פיסוק מתאימים.
- העבודה תעבור הגהה לפני הגשתה.
- אין להעתיק מהמקורות. עבודה שבה יהיו קטעים מועתקים - תיפסל.

הדפסה:

- תיק העבודות בכללותו יוגש מודפס. יש להדפיס בגופן קריא בגודל 12-14 וברוח של שורה וחצי או רוח כפול בין השורות.
- הטקסט כולו יחולק לפסקאות.
- בתיק יהיה מדרג ברור ואחיד של כותרות וכותרות משנה. ניתן להשתמש לשם כך בגופן מעובה, בקו תחת, בגודל שונה של גופן, בסוג שונה של גופן, בצבעים. יש לבחור בסגנון אחד בלבד ולהשתמש בו באופן עקבי לאורך התיק.
- כל מטלה תתחיל בדף חדש.
- לכל דף יהיו שוליים גם מימין וגם משמאל ברוחב 2 ס"מ לפחות.
- לאורך כל התיק - כולל עמוד השער והנספחים, יהיו מספרי עמודים עוקבים.

הערות שוליים:

- הפנייה להערת שוליים תיעשה על ידי מספר קטן הצמוד לסופה של המילה האחרונה בטענה אליה מתייחסת ההערה - כך¹.
- מספור ההערות ירוץ על פני כל העבודה.
- כללי כתיבת הערת שוליים מופיעים במסמך זה בעמ' 11-12.

¹ כאן יש לכתוב את המקור עליו הסתמכה הטענה.

משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דרישות טכניות:

- על כריכת תיק העבודות יכתבו הפרטים הבאים: שם העבודה, שם התלמיד ומספר ת.ז., שם ביה"ס, שם המורה המנחה ושנת הלימוד בה הוגשה העבודה.
- תיק העבודות לא יוחזר.
- ציון סופי: הציונים של כל המטלות שהוגשו לאורך השנה ירכיבו את ציון התיק השלם.

4. את ציוני תיקי העבודות המפורטים יש לשלוח לפיקוח עד יום רביעי, כ"ה בניסן תשפ"א 7.4.2021

5. הפיקוח יערוך בקרה מדגמית, שבה ייבדקו לעומק בתי ספר אחדים, אליהם יגיע נציג הפיקוח לשם בדיקת כלל התיקים.

משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

ב. סדנה להכנת עבודות חקר:

1. המורה יבחר נושא מרכזי שבו הוא רוצה להעמיק על היבטיו השונים ויגיש תכנית לאישור הפיקוח.
את בקשת האישור על הנושא המרכזי שנבחר יש לשלוח לא יאחר מיום ראשון, ל' בתשרי תשפ"א 18.10.2020
את בקשת האישור יש להגיש במסמך word או pdf ולשלוח בדוא"ל בלבד, למייל:
avishagfridman@gmail.com
על הבקשה לכלול:
פירוט של הנושא המרכזי של הסדנה, הסיבות לבחירת הנושא ורשימה קצרה של חומר קריאה וספרות מחקר מרכזיים בנושא.
2. את הנושא הנבחר ילמד המורה בצורה כללית – כרקע לכתיבת עבודות החקר של התלמידים.
3. במקביל יעסוק המורה בהקניית מיומנויות של עבודת חקר ושל כתיבה מדעית. נושאי העבודות של התלמידים יגזרו מהנושא הכללי שנבחר.
את הצעות החקר של כל התלמידים יש לשלוח עד יום ראשון, ה' בטבת תשפ"א, 20.12.2020. בדוא"ל בלבד
לכתובת: avishagfridman@gmail.com
- ההצעות צריכות לכלול את: שם התלמיד, נושא העבודה ושאלת החקר, רקע קצר (כחצי עמוד) ורשימה ראשונית של מקורות לעבודה.
שימו לב- לא יאושרו עבודות חקר שלא הוגשו שאלות החקר שלהן במועד.
4. ניתן להגיש עבודת חקר שנכתבה על ידי תלמיד יחיד או בזוגות.
את הציונים של כל העבודות יש לשלוח לפיקוח במייל עד יום רביעי, כ"ה בניסן תשפ"א 19.4.2021.
5. הפיקוח יערוך בקרה מדגמית, שבה ייבדקו לעומק בתי ספר אחדים, אליהם יגיע נציג הפיקוח לשם בדיקת כלל העבודות.

שימו לב לדרישות עבודות החקר:

דרישות העבודה:

1. קריאת ספרות מקצועית הכוללת לפחות שישה מקורות מחקריים: 2-3 ספרים ו 3-4 מאמרי מחקר בנושא.
2. שילוב מעמיק של שני מקורות ראשוניים או של ראיון עם דמות היסטורית, שהייתה שותפה לאירועים עליהם נכתבת העבודה.
3. היקף העבודה: 20-25 עמודים מודפסים.

משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

4. העבודה צריכה להיכתב על פי כללי כתיבה מדעית (מבנה, הערות שוליים, ביבליוגרפיה).
5. העבודה תיכתב כמענה לשאלת חקר.
6. יש לשלב בעבודה מרכיב מעשי: בניית דגם, ראיון עם איש מקצוע שחקר את הנושא, סיור היסטורי באתר הקשור לנושא. יוכנס כמרכיב בציון הסופי.
7. התלמיד נדרש להציג את העבודה השלמה בפני הקבוצה. הרפלקציה תהווה מרכיב בציון הסופי.

כללים וקריטריונים להערכה

- עבודת החקר בהיסטוריה היא עבודה מחקרית ללא חובת חידוש מחקרי, בהיקף 1 יח"ל (להבדיל מעבודות גמר שהם בהיקף 5 יח"ל). העבודה תיכתב במהלך שנה לפחות והיא תלווה בהדרכה על ידי המורה המלמד את הכיתה.
- העבודה תוגש בפורמט של כתיבה מדעית – הצגת שאלה מחקרית, בדיקתה והסקת מסקנות; הערות שוליים וכתיבה על פי כללי הכתיבה המדעיים המקובלים בתחום.
- לעבודה תהיה שאלת מחקר מרכזית.
- העבודה תתבסס על מקורות ביבליוגרפים עדכניים ככל האפשר.
- תהליך כתיבת העבודה ילווה בסדנה בהנחיית המורה להיסטוריה. הסדנה תיערך לעתים בפורום של כל הכיתה ולעתים במסגרת פרטנית של הכותבים את העבודה. עפ"י צרכי הכיתה והתלמידים.
- הגשת העבודה תיעשה במספר שלבי ביניים שייפרסו על פני שנה. איכות ההגשה בשלבי הביניים תילקח בחשבון בהערכה הסופית של העבודה.
- מומלץ שבכל חודש התלמידים יגישו למורה את מה שכתבו במהלך אותו חודש.
- שלבים שחובה לעמוד בהם: הגשת הצעה כתובה לעבודה, הגשת גוף העבודה, הגשת פרק המבוא.
- המשוב שיתקבל משלבי הביניים ישמש לשיפור הנוסח הסופי של העבודה כולה.
- העבודה הכתובה תכלול 20-25 עמודים מודפסים. גודל גופן 12, רווח שורה וחצי.

נושאים מומלצים לסדנה:

- כללי: מהי עבודת חקר, מהן הדרישות, שלבי כתיבת העבודה, כיצד לבחור נושא.
- ביבליוגרפיה: כיצד למצוא מקורות לעבודה, כיצד להעריך את מהימנות המקורות, כיצד לאסוף מידע מהמקורות, כיצד לכתוב הפניות ביבליוגרפיות וכיצד לכתוב רשימה ביבליוגרפית.
- משוב על בחירת הנושא.
- מבנה העבודה: כיצד לחלק לראשי פרקים, כיצד לנסח שאלות מחקר.
- משוב על הבקשה לעבודה ודיווח על ההתקדמות באיסוף החומר.

משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

- עריכה: כיצד לשלב מידע ממקורות שונים, כיצד לשלב את הפרק היישומי, כיצד לשלב חומר גרפי, כיצד לכתוב הערות שוליים.
- משוב על פרקי גוף העבודה ודיווח על ההתקדמות באיסוף החומר לפרקי הרקע.
- משוב על פרקי הרקע ודיווח על ההתקדמות בכתיבה הסופית של העבודה.

שאלות המחקר:

- במרכז עבודת החקר תועמד שאלה מחקרית.
- השאלה המחקרית תוצג במבוא לעבודה.
- הסיכום של העבודה ישיב על השאלה המחקרית תוך הסתמכות על הנאמר בפרקי הרקע ובגוף העבודה.
- להלן סוגים אחדים של שאלות מחקריות:
 1. שאלות העוסקות בגורמים או בסיבות של נושא העבודה. לדוגמא, מהו הגורם המרכזי שהביא לעזיבת הבריטים את הארץ? מהו הגורם המרכזי למהפכת הקצינים במצרים?
 2. שאלות העוסקות בהשפעות של נושא העבודה על גורמים אחרים. לדוגמא, כיצד השפיעה הקמת עפולה על הקמת יישובים נוספים בעמק יזרעאל? כיצד השפיע מותו של שטרן על הלח"י?
 3. שאלות השוואה. שאלה המשווה שתי תופעות שיש להן בסיס משותף. ההשוואה יכולה לעסוק במשותף, או בשונה, או בשניהם. לדוגמא, השוואה בין יחסו של טאקייטוס ליהודים לבין יחסו לשבטים הגרמאניים, השוואה בין הקמת ירוחם לבין הקמת דימונה.
 4. שאלה העוסקת בהסבר לתופעה מסוימת. לדוגמא, מה יכול להסביר את מרד המושבות באמריקה בארץ האם שלהם, בריטניה?
 5. שאלות פרט והכללה. כיצד נושא העבודה הוא דוגמא לתופעה כללית יותר שנלמדה בכיתה. ניתן להציג את השאלה הן מהכלל לפרט - הנושא שנלמד בכיתה עוסק בתופעה כללית והתלמיד חקר דוגמא שלה. לדוגמא, המורה לימד על העשור הראשון, והתלמיד חקר את הספורט בעשור הראשון כחלק מהתקופה הכללית.
- אם נבחר מבנה כזה יש לשלב בעבודה סיכום של הנלמד בכיתה. כלומר, בעבודה יש חלק שהוא סיכום של הלימוד הכיתתי וחלק שהוא עבודת החקר העצמאית של התלמידים. סיכום הנושא הכללי הוא במקום הרקע ההיסטורי בעבודת חקר.

הפניות ביבליוגרפיות ורשימה ביבליוגרפית:

- העבודה תתבסס על שישה מקורות מחקריים לפחות.
- העבודה תכלול ניתוח מעמיק של שני מקורות ראשוניים לפחות, או ראיון עומק אחד עם דמות היסטורית שהייתה שותפה לאירועי התקופה הנחקרת.
- המקורות צריכים להיות עדכניים ככל האפשר.

משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

- לפחות שלושה מהמקורות יהיו מאמרים ולא ספרים.
- לא יהיה שום פרק של העבודה שיתבסס על מקור אחד בלבד. (ראיון או מקור ראשוני נחשב כמקור לעניין זה).
- כל המקורות לעבודה יופיעו בשתי הזדמנויות לפחות - בסמוך למקום שבו נעשה בהם שימוש (בהערות שוליים) וברשימה הביבליוגרפית.

כתיבת הפניות ביבליוגרפיות בהערות שוליים:

- בסופה של כל טענה בטקסט העבודה יובאו המקורות לביסוס טענה זו בהערות שוליים. טענה היא עניין או קבוצת עובדות שיכולות לכלול מלים אחדות, משפטים אחדים ולעתים גם פסקה או שתיים.
- בסופו של כל ציטוט ובכותרתו של כל חומר גרפי או מסמך מצולם יובא המקור ממנו הוא נלקח בהערות שוליים.
- המקורות לציטוטים מהתנ"ך, תלמוד וכד' יובאו בסוגריים בסוף הציטוט.
- באזכור הראשון של כל מקור הוא ייכתב במלואו - על פי הכללים להלן. למקור שנזכר מספר פעמים בעבודה ניתן לכתוב קיצור. הקיצור יכלול את שם משפחתו של המחבר. אם ישנם כמה מקורות של אותו מחבר יש להוסיף מילה מיוחדת מהכותרת. לדוגמא, המקור: 'י' בן אריה, עיר בראי תקופה: ירושלים במאה התשע-עשרה: העיר העתיקה, ירושלים, תשל"ז. ניתן לקצר: בן אריה. אם ישנם ספרים נוספים של אותו מחבר ניתן לקצר: בן אריה, עיר. מקור שנזכר בהערה הקודמת ניתן לקצר על ידי: שם.
- הזכרת מקורות בהערות השוליים צריכה לכלול גם את מספרי העמודים המתאימים בכל מקור. ברשימה הביבליוגרפית יש להזכיר עמודים אם לא נעשה שימוש בכל הספר.

כללי כתיבת ההפניות הביבליוגרפיות:

⇒ ספרים:

- ◇ יופיעו הפרטים הבאים: שם המחבר (שם פרטי בראשי תיבות, שם משפחה מלא), שם הספר מודגש בקו, מקום ההוצאה לאור (עיר), שנת ההוצאה, מספרי העמודים.
- ◇ בין פריט לפריט יש להציב פסיק.
- ◇ לדוגמא: בן אריה 'י', עיר בראי תקופה: ירושלים במאה התשע-עשרה: העיר העתיקה, ירושלים, תשל"ז, עמ' 74-83.
- ◇ כאשר ישנם כמה מחברים כותבים את השמות לפי הסדר בשער הספר וביניהם וו החיבור. לדוגמא: קרק ר' ואורן-נורדהיים מיכל, ירושלים וסביבותיה: רבעים, שכונות וכפרים 1800-1948, ירושלים, תשנ"ה.

משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

◇ אם הספר הוא קובץ מאמרים, במקום שם המחבר כותבים את שם העורך ובסוגריים כותבים : עורך (או עורכים). לדוגמא : פראוור י' ובן-שמאי ח' (עורכים), ספר ירושלים : התקופה הצלבנית והאיובית 1099-1250, ירושלים, תשנ"א. (להפניה למאמר בתוך קובץ מאמרים ראה להלן)

⇒ מאמר בכתב עת :

◇ יופיעו הפרטים הבאים : שם מחבר המאמר, שם המאמר במירכאות, שם כתב העת מודגש בקו, מספר החוברת ותאריך הפרסום בסוגריים (חודש ושנה), מספרי עמודים.

◇ בין פריט לפריט יש להציב פסיק.

◇ לדוגמא : אושישקין ד', "מפעלי המים של ירושלים בימי חזקיהו", קתדרה, 70 (טבת תשנ"ד), עמ' 3-28.

◇ כללי כתיבת שם המחבר או המחברים זהים למחבר ספר.

⇒ מאמר בקובץ מאמרים :

◇ יופיעו הפרטים הבאים : שם מחבר המאמר, שם המאמר במירכאות, שם העורך או העורכים (בסוגריים ייכתב עורך או עורכים), שם הקובץ מודגש בקו, מקום ההוצאה, שנת ההוצאה, מספרי עמודים.

◇ בין פריט לפריט יש להציב פסיק.

◇ לדוגמא : דרורי י', "ירושלים בתקופה הממלוכית", קדר ב"ז (עורך), פרקים בתולדות ירושלים בימי הביניים, ירושלים, תשל"ט, עמ' 148-177.

⇒ ערך באנציקלופדיה או במילון :

◇ יופיעו הפרטים הבאים : שם הערך במירכאות, שם המילון או האנציקלופדיה מודגש בקו, מספר הכרך, מספרי העמודים.

◇ בין פריט לפריט יש להציב פסיק.

◇ לדוגמא : "ירושלים", האנציקלופדיה החדשה לחפירות ארכיאולוגיות בארץ ישראל, 2, עמ' 611-730.

⇒ מקור באינטרנט

◇ יש לכתוב את שמו המלא של האתר ואת תאריך הדליה. לדוגמא : www.snunit.k12.il. נדלה בתאריך 20.1.2014

משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

מבנה העבודה הכתובה:

1. **מבוא** - המבוא יכלול הצגה קצרה, מעניינת ומושכת של נושא העבודה ושל הסיבות שהביאו לבחירה בנושא זה. בנוסף לכך, יוצגו בו השאלות המרכזיות שידונו בעבודה - שאלות המחקר. המבוא יכלול גם התייחסות לדרך שבה נעשתה העבודה.
2. **רקע היסטורי** - סקירה קצרה של התקופה העיקרית בהיסטוריה הנוגעת לנושא העבודה. במקרים בהם הנושא של העבודה נוגע למספר תקופות, יוחלט על ידי המורה המנחה את העבודה - האם לסקור תקופות נוספות או להתרכז בתקופה החשובה ביותר.
3. **גוף העבודה** - חלק זה יכלול שניים או שלושה פרקים שיציגו את המידע העיקרי שנאסף על אודות נושא העבודה. המידע יתבסס הן על מקורות מחקריים (תוך שילוב בין המקורות) והן על מקורות ראשוניים. מידע זה יהווה בסיס לתשובות על השאלות המחקריות שהוצגו במבוא. המידע יחולק לנושאים ולתת-נושאים בסדר הגיוני.
4. **סיכום** - בחלק זה יותחו המידע והממצאים, שנאספו והוצגו בעבודה, ויובאו התשובות לשאלות המחקר, שהוצגו במבוא לעבודה. ניתן להוסיף בחלק זה גם התייחסות לחוויה של כתיבת העבודה ותודות מיוחדות לאנשים שסייעו לכם בביצוע העבודה.
5. **נספחי חובה** - בכל עבודה יהיו: עמוד שער, תוכן עניינים מפורט ורשימה ביבליוגרפית. הרשימה הביבליוגרפית תכלול את כל המקורות בהם נעשה שימוש בפועל בעת כתיבת העבודה. הרשימה הביבליוגרפית תיכתב לפי כללי הכתיבה המדעיים כפי שהם מובאים בהנחיות לכתיבת העבודה.
6. **נספחי רשות** - ניתן להוסיף נספחים לעבודה (אך זו אינה חובה). ניתן לצרף צילום של מקורות ראשוניים שבהם נעשה שימוש, שאלונים שכתבתם או ראיונות שערכתם.

משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

כללי כתיבה והגשה:

ניסוח:

- העבודה כולה תיכתב בעברית תקנית ובכתיב מלא.
- יש לכתוב בשפה אובייקטיבית ולהימנע משפה מליצית.
- מושגים מקצועיים יפורשו בהערת שוליים בפעם הראשונה שיעשה בהם שימוש בעבודה.
- תולדות חייהם או תפקידם של אישים מרכזיים יסוקרו בקצרה בהערת שוליים בפעם הראשונה בה הם יוזכרו בעבודה (אלא אם כן הדבר נעשה בטקסט עצמו).
- יש להיעזר במילון או באנציקלופדיה כדי למצוא פירוש למושגים או מידע על אישים. בסוף הערת השוליים כתבו הפנייה ביבליוגרפית למקור ממנו נלקח המידע.
- יש להקפיד על כתיב נכון ועל סימני פיסוק מתאימים.
- העבודה תעבור הגהה לפני הגשתה.
- אין להעתיק מהמקורות. עבודה שבה יהיו קטעים מועתקים - תיפסל.

הדפסה:

- יש להדפיס בגופן קריא בגודל 12-14 וברוח של שורה וחצי או רוח כפול בין השורות.
- הטקסט כולו יחולק לפסקאות.
- בעבודה יהיה מדרג ברור ואחיד של כותרות וכותרות משנה. ניתן להשתמש לשם כך בגופן מעובה, בקו תחתי, בגודל שונה של גופן, בסוג שונה של גופן, בצבעים. יש לבחור בסגנון אחד בלבד ולהשתמש בו באופן עקבי לאורך העבודה.
- כל פרק יתחיל בדף חדש.
- לכל דף יהיו שוליים גם מימין וגם משמאל ברוחב 2 ס"מ לפחות.
- לאורך כל העבודה - כולל עמוד השער והנספחים יהיו מספרי עמודים עוקבים.

הערות שוליים:

- הפנייה להערת שוליים תיעשה על ידי מספר קטן הצמוד לסופה של המילה האחרונה בטענה אליה מתייחסת ההערה - כך².
- מספור ההערות ירוץ על פני כל העבודה.

² כאן יש לכתוב את המקור עליו הסתמכה הטענה.

משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דרישות טכניות:

- על כריכת העבודה יכתבו הפרטים הבאים: שם העבודה, שמות התלמידים עם מספרי ת.ז., שם ביה"ס, שם המורה המנחה ושנת הלימוד בה הוגשה העבודה.
- העבודה לא תוחזר.

דיווח בטופס 9588

את היחידה של ההערכה החלופית ביחידות ההגבר, **שאלון 29383**, ניתן להעריך בשתי דרכי הערכה: תיק עבודות ועבודת-חקר.

את ציוני היחידה בשתי דרכי ההערכה (הן בתיק העבודות והן בעבודות חקר) יש לדווח על גבי טופס 9588.

לוח תאריכים מקוצר:

עד יום חמישי, כ"ז בתשרי תשפ"א, 15.10.2020	דיווח על מגמה, <u>טופס פרטים</u>
עד יום ראשון, ל' בתשרי תשפ"א, 18.10.2020	בקשת אישור על הנושא הנבחר לתיק העבודות או לסדנת עבודות החקר
עד יום ראשון, ה' בטבת תשפ"א, 20.12.2020	יש לשלוח את הצעות החקר של כל התלמידים במסלול עבודות חקר
עד יום רביעי, כ"ה בניסן תשפ"א, 7.4.2021	יש לשלוח לפיקוח את הציונים השנתיים ואת ציוני תיקי העבודות